

Özönvíz a Menháznál

2016. július 31-én hatalmas vihar csapott le Komáromra. Vízben álltak az utcák, a pincék, kidőlt fák szegélyezték az utakat. Felvételünk a Menház épületénél készült az Eötvös utcáról.

Zsidó Kultúra Európai Napja

A Komáromi Zsidó Hitközség egésznapos programmal vár minden érdeklődőt a Zsidó Kultúra Európai Napja alkalmából, 2016. szeptember 4-én, vasárnap. Az idei év központi témája: a zsidó nyelvek. A program ingyenes és mindenki számára nyitott.

11:00 – Lipscher Mór, orvos, a komáromi kórház egykori igazgatója emléktáblájának felavatása. Helyszín: a komáromi kórház sebészeti épülete, Megyercsi utca.

A program 12:30-tól a Menházban (Eötvös utca 15.) folytatódik.

12:30 – Kóser ebéd – Bina Stiefel pöstyéni rebecen ételkülönlegességei (Az ebéd ingyenes, de előzetes regisztráció szükséges a kile@menhaz.sk címen augusztus 28-ig.)

13:30 – Vagy nem – Sági György új könyvének bemutatója

Sági György Budapesten született 1957-ben. A családi hagyományoknak megfelelően a szabómesterséget választotta, majd jogásznak tanult. Egyesítve tudását a legnagyobb magyar ruhagyár jogtanácsosa lett. Pár évre belekóstolt az újságírásba (Ludas Matyi), majd önálló ügyvédi irodát nyitott, de az írástól nem tudott megszabadulni, sőt!

14:00 – Zsinagógák Szlovákiában tegnap és ma – Jozef Dukes előadása

Jozef Dukes Pozsonyban él, mezőgazdasági mérnök, már nyugdíjas. Az elmúlt években végzett kutatásai eredményeiről számol be.

14:30 – A jiddis nyelv Közép-Európában

Komoróczy Szonja Ráhel hebraista, jiddisista, az MTA-TK Kisebbségkutató Intézet tudományos munkatársa. Az előadás bemutatja, hogyan terjedt el a jiddis nyelv Közép-Európában, milyen jiddisek alakultak ki és mikor, mi lett velük a 20. század elejére.

15:00 – Elul hónap- Zev Stiefel pöstyéni rabbi előadása a felkészülés hónapjáról

15:30 – Kehila és Kehila haver díjak átadása a zsinagógában

Szerkesztői gondolatok

Csütörtök reggel arra riadtam fel, hogy elfelejtettem szerkesztői gondolatokat írni az augusztusi számhoz.

Az élet kegyetlen, még el sem kezdtem a témán töprengeni, mikor megszólalt a telefon. „Most kaptam a hírt, **Szverle Balázs** reggel összeesett, s már nem tudtak rajta segíteni” – mondta a bátyám elcsukló hangon. Mély döbbenet lett rajtam úrrá. Nem lehet igaz, pár napja szerkesztettem be a Hitközségi Híradóba a legfrissebb izraeli kalandjairól szóló írását. Meghatódva olvastam sorait az erעי hadsereg önkéntes programja során, immár harmadik alkalommal szerzett élményeiről. A Szentföld iránti szeretete szívhez szóló, a tragikus hír fényében újraolvasva még különlegesebbek a papírra vetett gondolatok.

A tatabányai Szenes Hanna Magyar-Izraeli Baráti Egyesülettől szintén a napokban futott be Balázs jelölése a Kehila Haver-díjra. A Zsidó Kultúra Európai Napján hiába várjuk majd a zsinagógánkba. Próbálom felidézni, mióta is ismertem, de nem megy. Hosszú évek óta része volt – mennyire nehéz begépelni ezt a „volt” szót – közösségünknek, mindig beért a Bicske felől jövő vonattal a Shalom klubba, jelen volt ünnepeinken, kirándult velünk. Többé nem fogunk kezdet, nem kérdezi meg: „Mi újság Budapesten?” Hiába várjuk már a Menház kapujában, az égi Shalom klub rendezvényein köszönti a sok ismerős arc.

Balázs, hiányozni fogsz, emléked, lelkesedésed, mindig derűs mosolyod sosem feledjük! E havi lapszámmunkat emlékednek ajánljuk! ■

Mély megrendüléssel a Hitközségi Híradó szerkesztőinek és a Komáromi Zsidó Hitközség tagságának nevében:

dr. Paszternák András

(Folytatás a 8. oldalon)

120 éves a Menház – felhívás

Október 11-én ünnepeljük a komáromi Menház 120. születésnapját. A jeles jubileum alkalmából kiállítást és egy kis kiadványt tervezünk. Várjuk a házzal kapcsolatos archív fényképeket, történeteket, kortárs rajzokat. Jelentkezni a kile@menhaz.sk címen lehet 2016. szeptember 30-ig. Az anyagokat beküldők könyvjutalomban részesülnek. A ház születésnapj ünnepsége október 23-án, vasárnap lesz. ■

Kérjük a támogatását!

Kedves Olvasóink! Kérjük, lehetősége szerint támogassa a Komáromi Zsidó Hitközség programjait, a HH megjelenését, épületeink, temetőnk felújítását.

2008. január 1-től támogatását az alábbi bankszámlaszámokra küldheti (támogatás személyesen a KZSH titkárságán és csekken is lehetséges):

Belföldi átutalás Szlovákiából:

26384962/0900 – Slovenská sporiteľňa vagy
10103804/5200 – OTP Slovakia

Nemzetközi átutalás külföldről:

A KZSH címe: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovakia

IBAN: SK060900000000026384962 SWIFT: GIBASKBX

Bakunk címe: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno vagy

IBAN: SK525200000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX

Bankunk címe: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Köszönjük!

Magyarországi olvasóink figyelmébe: Kedves Olvasóink!

Kérjük, hogy az egyházaknak adható személyi jövedelemadója 1 százalékát a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége részére ajánlja fel a 0358-as technikai számon. A MAZSIHISZ rendszeresen támogatja a KZSH munkáját!

Külföldi olvasóink figyelmébe: Támogathat már Paypalon keresztül is!

A Komáromi Zsidó Hitközség megnyitotta Paypal számláját, adományait az alábbi címre küldhetik: help@menhaz.sk

Hitközségi Híradó (Spravodaj) – a Komáromi Zsidó Hitközség lapja (mesačník ŽNO v Komárne). Alapítva 5756-ban (1996), **főszerkesztő** – séfredaktor: Paszternák Tamás (tamás.paszternak@menhaz.sk), Paszternák András (andras.paszternak@menhaz.sk), **munkatársak** – spolupracovníci: Haas Judit, Mgr. Piczek Ferenc, **tördelőszerkesztő** – grafická úprava: Saláth Richárd, **olvasószerkesztő** – jazyková korektúra: Vadász Magda (Budapest), Paszternákné Kertész Zsuzsanna (Komárom), Katarína Potoková (Nitra), **nyomtatás** – tlač: Nec-arte Kft., Komárom, a **KZSH címe** – adresa ŽNO: Židovská náboženská obec, Eötvösa 15, 945 01 Komárno, Slovakia, tel.: 00421/35/7731-224, e-mail: kile@menhaz.sk, tel./fax: 00421/35/7725-355. **Regisztrációs szám**: EV 3424/09. **ISSN** 1337-091x. **IČO**: 34073400. Alapítva 5756-ban. **Lapunk Önnek készült, kérjük ne dobja el!**

Faliújság

rövid hírek

★ A HH-t, a KZSH-t és a Shalom klubot támogatták: F.P és családja, és anonimításukat kérő adományozók. Köszönjük!

★ Közel egy éves ügyintézés után Nyitra Megye Önkormányzata hozzájárult ahhoz, hogy emléktáblát állítsunk a komáromi kórház területén Lipscher Mórnak, az intézmény egykori igazgatójának.

★ Nyáron is folytatódott korábbi pályázataink megvalósítása, illetve a lezárult projektek elszámolása.

★ Júliusban tovább haladt a Menház felújítása, a szakipari munkák folyamatosan készülnek. Terveink szerint augusztus végére elkészül az építkezés. A helyiségek berendezése és az átköltözés után az átadást Szukkot félünnepére tervezzük, ekkor ünnepeljük majd a Menház 120. születésnapját is. Köszönjük a közreműködők munkáját!

Kóser pékáru rendelhető

Kóser pékáru, a budapesti kóser pékség (www.koserpeksseg.hu) teljes kínálatából legközelebb **2016. szeptember 2-re, péntekre** rendelhető. A rendeléseket augusztus 31-ig (szerda) várjuk a kile@menhaz.sk címen vagy a titkárság 7731-224-es telefonszámán. A pékáruk pénteken délután vehetők át a Menházban. ■

Támogatónk / náš sponzor:

NADÁCIA
EZRA

BETHLEN GÁBOR
Alap

Önkéntesként az izraeli hadseregben

Immáron harmadik alkalommal keltem útra Izraelbe a Sar-El programmal, hogy önkéntes legyek a Cahal-ban (vagy IDF, Izraeli Hadsereg). Első nézésre furcsa olvasni, hogy önkéntesnek a hadseregbe, de itt nem harcászati feladatról van szó, hanem valami egészen másról. Maga a program 1982-ben jött létre a libanoni háború idején. Akkoriban nagy harcok folytak a Golán fennsíktól, s mivel minden katona harcolt, így a mezőgazdasági területeken nem voltak, akik dolgozzanak. Ekkor jött Dr. Aharon Davidi volt ejtőernyős gondolata, hogy elhívja a barátjait az USA-ból. Hamarosan egy pár száz főből álló csapat tevékenykedett így. Időközben a hadsereg vezetői felismerték az ebben rejlő lehetőségeket, s 1983-tól már nemzetközi programként működött, s működik azóta is.

Mielőtt először útnak indultam rengeteg beszámolót olvastam a programról. Ami persze így utólag nem biztos, hogy jó ötlet volt. Sok negatív érzetű beszámolóba is belefutottam. De valójában én azzal a céllal is indultam útnak, hogy egy kicsit kimozduljak a komfort zónából. Más körülmények között, más emberek között legyek néhány hetet. Biztos vannak olyanok, akik nagyon puritánnak érzik a körülményeket, de nekünk önkénteseknek ebben 2-3 hétig kell élni, a katonáknak meg 2-3 évet.

Sokan megkérdezték, megkérdezik, hogy mi az ami motivált, hogy elinduljak egy ilyen küldetésre. Sokan nem értik, még Izraelben sem. Például a tel avivi reptéren az útlevelel kezelő azt mondta, hogy „Te örült vagy!” Én zavaromban csak egy kedvelt választ mondtam: „Nem vagyok örült, anyám kivizsgáltott!” Szóval a motiváció? Ezt nehéz röviden összefoglalni. De valahogy a Tízparancsolat „Szeresd felebarátod, mint önmagad” szavaival közelíteném meg. Jó érzés, ha nekem segítenek, s nekem is jó érzés, ha segítetek. Jó érzés látni és érezni, hogy a katonáknak mennyit jelent a mi segítségünk. Még ha ez pénzben nem is mérhető. S szintén nagy öröm megismerni azokat az embereket, akik egy jól működő rendszerben védik Izraelt. Persze biztos akadnak olyanok, akiknek ellenérzéseik vannak a hadsereggel kapcsolatban, vagy éppen békepártiak. S ha már a béke szavunknál járunk, érdemes egy dolgot tisztázni a héber Shalom, béke szó kapcsán. A héber terminológiában a béke nem azt jelenti, hogy nincs háború. Egyfajta egyensúlyt, belső harmóniát is kifejez. Meg is kérdezik sokszor Izraelben: Má shlomchá? Mi a békéd? Vagyis mennyire vagyunk harmóniában a külső és belső tényezőinkkel.

No de ezen kissé hosszú bevezető után következzen a lényeg, milyen élmények értek. Hogyan zajlik a program? Jelentkezni egy adatlap kitöltésével lehet, amihez csatolni kell egy minimális szintű orvosi vizsgálatot. Kell egy biztosítás a kint tartózkodás tartamára. S van még egy regisztrációs díj, amely jelenleg 40 USD. Ezen dokumentumokat a pénzzel együtt a program koordinátorának kell eljuttatni. (Magyarországon és Szlovákiában is van koordinátor.) Ezenkívül szükség van még repülőjegyre, s költségre ízlés szerint.

Amikor megérkeztünk Tel Avivba, akkor már vártak bennünket. Részint a program magyarországi koordinátora, aki velünk utazott. Részint pedig várt már a mikrobuszunk, amely a városközpontba szállított minket a szállásunkra. Mivel szombaton érkeztünk, ez utóbbi nagy szükség volt. Más esetben azonban gyorsan bejutunk a központba, ahonnan buszokkal könnyen elérjük célunkat. A kiutazás és a visszautazás időpontja választható. Az idén a csoporttagok együtt utaztak kifelé. Tel Avivban van az önkénteseknek ingyenes szállása, melynek használati feltételeiről a Sar-El honlapján lehet olvasni.

Megérkeztünk a szállásra, s mivel nem lehetett még elfoglalni, néhány órát a tengerparton voltunk „kénytelenek” eltölteni. A szállásunk ugyanis közel volt a tengerhez. Remek érzés volt alámerülni a tengerben. S mivel a csoport találkozó csak másnap reggel volt, így addig volt alkalmunk ezt többször is megtenni.

Hogy mennyi önkéntes megy egy-egy ilyen alkalommal a hadseregbe, arról másnap reggel kaptunk képet, amikor a közös találkozóznál megláttuk a tömeget. Szép számban érkeztek most is a világ minden tájáról. (Tavaly például egy guatemalai orvos is volt velünk.) A csoportok szétosztását Pamela végezte, a program koordinátora.

A mi csoportunk egy remek kis logisztikai bázisra került. A munka nem volt különösebben megerőltető. Mindenki könnyedén elvégezte a rászabott feladatot. S természetesen a katonák és mindenki a bázison nagyon ügyelt és figyelt ránk. Ha nagyon meleg volt délután, akkor már nem hagytak bennünket dolgozni. S folyamatosan emlékeztettek rá, hogy a víz fogyasztása mennyire fontos.

Esténként – ahogy a hőség kicsit enyhült – került sor az „Activity” nevű foglalkozásokra, melynek lényege, hogy tanuljunk Izraelről, a hadseregről, a katonai egységekről, rangjelzésekről. S volt alkalmunk egy villám héber nyelvtanfolyamra is. Ezen alkalmakkor sok hasznos információt lehetett begyűjteni.

A reggelt hagyományosan reggelivel és zászlófelvonással kezdtük, de aki akart az mehetett zsinagógába is reggeli előtt. A zászlófelvonás és az ehhez kapcsolódó szokások bázisonként eltérőek. Magát a zászlófelvonást általában az önkénteseknek hagyják. Van ahol szokás, hogy a sorakozó és napi információk, feladatok ismertetésekor is ott vannak az önkéntesek.

(Folytatás a 4. oldalon)

Emléktábla avatás dr. Lipscher Mór emlékére

A Komáromi Zsidó Hitközség ezúton hív meg minden érdeklődőt Lipscher Mór, orvos, a komáromi kórház egykori igazgatója, emléktáblájának felavatására.

Lipscher Mór, korának neves sebésze Csacán született, budapesti orvosi tanulmányai és munkája után a XX. század elején került Komáromba, ahol hamarosan a kórház igazgatója lett. A köztisztelőben álló nyugdíjas orvost zsidó származása miatt 1944-ben Komáromból deportálták, a Holocaust áldozata lett.

Időpont:

2016. szeptember 4., vasárnap 11:00

Helyszín:

a komáromi kórház sebészeti épülete, Megyercsi utca

Emlékező beszédet mondanak:

Univ. prof. MUDr. Pavel Traubner orvos, a Szlovákiai Zsidó Hitközségek Központi Szövetsége tiszteletbeli elnöke, a pozsonyi Komensky Egyetem Orvosi Karának nyugalmazott dékánja.

Dr. habil. Grósz Andor orvos-dandártábornok, a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége vezetőségi tagja, a Kecskeméti Zsidó Hitközség elnöke, a Holocaust Dokumentációs Központ és Emlékgyűjtemény Közalapítvány kuratóriumának elnöke

Minden érdeklődőt szeretettel várunk! ■

Múlt, jelen jövő – kiránduljon velünk Budapestre a Zsidó Kulturális Fesztiválra!

Kirándulás időpontja:

2016. szeptember 11., vasárnap

Program:

9:00 – Indulás a Menház elől autóbusszal

11:00 – Látogatás a budapesti Kozma utcai zsidó temetőben – sétánk során felkeressük az egykori komáromi rabbi Wallenstein Zoltán síremlékét, kavicsot helyezünk el a közelmúltban elhunyt rabbik sírjánál, megtekinthetjük a XX. század elején itt eltemetett neves magyar zsidó személyiségek kriptáit.

12:30 – Kóser ebéd és beszélgetések a Scheiber Sándor Gimnázium és Általános Iskolában

Mitől kóser a konyha?

Az iskola bemutatása

Látogatás a MAZSIHISZ Szeretkórházában

15:30 – A Bálint Ház utcabálja - Budapest, Révay utca

17:30 – Indulás a Dohány utcai zsinagógához

18:15 – Találkozás a zsinagógánál

19:00 – Boban Markovic és zenekara koncertje a Dohány utcai zsinagógában a Zsidó Kulturális Fesztivál keretében (www.zsidokulturalisfesztival.hu)

Várható érkezés Komáromba kb. 23.00 órakor.

Részvételi díj 22 EUR/fő, amely tartalmazza az útiköltséget, az ebédet és a koncertjegyet (ennek teljes ára 12000 Ft, támogatóinknak köszönhetően tudjuk kedvezményes áron biztosítani az egésznapos programon résztvevőknek).

Jelentkezési és befizetési határidő: augusztus 29., hétfő (kile@menhaz.sk, 035/7731224). ■

Önkéntesként...

(Folytatás a 3. oldalról)

Az étkezések mennyisége és minősége nekem teljesen jó volt. Reggel csak tejes ételek voltak, sok zöldséggel. Az ebédre volt húsos étel, ahol a zöldségek szintén ott voltak a köretek mellett. Este is általában tejes kínálat volt. Akiknek ez mégsem lett volna elég, azoknak lehetőség volt a 'kantin' kinti megfelelőjében a Shekem-ben vásárolni.

A szobáink nagyon egyszerűek voltak. Ugyanolyan ágyakban aludtunk, mint a katonák. Az egyenruhánk is ugyanolyan volt, mint az övék. Számomra teljesen megfelelték ezek a körülmények. Ugyanolyan jól aludtam, mint az otthoni ágyamban.

Összességében elmondhatom, hogy

mindhárom alkalommal nagyon jól éreztem magam. S azt is tudom, hogy nem utolsó alkalommal voltam így. S ami talán a legfontosabb az a végére maradt. Ezen alkalmak során rengeteg olyan pozitív emberrel találkoztam, beszélgettem – adott esetben az ingatlan árakról a két országban –, s annyira fel tudtam töltődni, hogy ezt nehéz is lenne szavakba önteni. Jellemző, hogy nagyon segítőkészek, nyitottak, kedvesek az emberek, még akkor is, ha néha máshogy látszik ez. Nagyon találó a hasonlat, miszerint az izraeliek olyanok, mint a szabresz (kaktuszgyümölcs): kívül kissé szúrósak, de belül nagyon édesek.

Végezetül szeretnék megköszönni minden segítséget, közreműködést Deutsch Jánosnak, a magyarországi koordinátorunknak. Aki mindig segít, min-

dig figyel ránk, bárhol is legyünk. S mondhatom azt, hogy így a Sar-El nemcsak egy program, hanem inkább már egy nagy család. ■

Szverle Balázs

Néhány nappal a kézirat megküldése után Szverle Balázs, a szerző tragikus hirtelenséggel elhunyt. Emlékezzünk rá sorait olvasva!

A jeruzsálemi villamoson

Hetek óta kutatok. Amióta azt olvastam a főszerkesztői levélben, hogy Izrael sokszínűsége lesz az e havi újság témája, emlékképeket próbálok előcsalogni az izraeli hétköznapokból.

A világ számos pontjáról érkezett zsidók mellett ezúttal az országban élő további népek, vallások története, kultúrája kerül terítékre. Szóval töprengök már egy ideje, először arról akartam írni, amikor az egyetem kapujánál együtt állnak sorba arab és zsidó diákok, hogy átverekezzék magukat a biztonsági ellenőrzésen, majd eszembe jutottak a takarítók. Míg idehaza Budapesten a takarító nének a legfontosabb hírforrások egy-egy munkahelyen, a Bar-Ilánon sosem láttam, hogy a kutatók vagy diákok egykét szónál többet beszélgettek volna az arab technikai személyzettel. Már majdnem feladtam a cikkírást, amikor ma reggel egy „breaking news” ugrott fel a Facebook-on. A biztonsági őrök megállítottak egy csőbombákkal felszerelkezett palesztin merénylőt a Jaffa és a King George utca sarkánál, mi-

előtt felszállt volna a villamosra.

Hirtelen bevillant, ha Erec sokszínűségéről akarok írni, a helyi könnyű vasút erre az egyik legjobb példa. Egy-egy megálló között, amikor az ajtók bezáródnak, egy közösséget alkot mindenki, aki a járművön tartózkodik, az ortodox és szekuláris zsidótól, a fejkendő arab bácsiig, az Óváros felé igyekvő pópától a katolikus apácáig. Emberek, vallások, kultúrák sokasága a világ különböző pontjáról. Pár hónapja bejárta az internetet az a videó, amin a Hatikvát, Izrael himnuszát éneklék az utasok, fiatalok, középkorúak és idősek, katonák és civilek a főváros arculatához ma már elengedhetetlenül hozzátartozó áramszedős tömegközlekedési eszközön. Biztos akadnak az ezüst kötőpályáson olyanok is, akik sosem vennék az ajkukra a kék-fehér zászlós ország himnuszát, de akkor ott, két megálló között, a zárt ajtókon belül, ők is tagjai ennek a tarka közösségnek.

Mi mást kívánhat a szerző Budapestről? További sok, békés villamosozást Jeruzsálem kövekkel borított házai kö-

zött. Most olvasom, a merénylőt megállító egyik biztonsági őr drúz volt, hát ennyit a sokszínűségről. ■

PA

(a cikk az izraeli Új Kelet 2016. július-augusztus számában jelent meg)

Gratuláció

Szántó Juraj vagyok, 97 éves építész, Kassán élek. Hála istennek szép családom van. Még dolgozom, fitt vagyok, autót vezetek. Azért tevékenykedem, hogy a Soá emléke fennmaradjon. Az emberek ne feledjék a sok borzalmat, mert a történelem ismétli önmagát. Életfelfogásom: a munka nemesít, ismerd meg a kultúrát, szeresd a természetet, sportolj, Isten segítségével becsületesen, önzetlenül tégy a közösség javára.

Édesapám, Szántó Lajos, kiváló mérnök volt, Ravensbrückben halt meg. A bátyám, Imre szintén mérnök

volt. 37 éves korában partizánként agyonlőtték. A Revúcai járásban található Sihla erdőben temették el. Utolsó munkájaként a Revúca-Ágcsernyő közötti vasutat építette. Zoltán testvérem szintén partizánként harcolt, a felszabadulás után két évig a Csehszlovák Hadseregben szolgált. Intelligens bátyáim emlékeit, dokumentumait eljuttatom a Jad Vasembe, hogy tevékenységük példa legyen a mai ifjúság számára. Róluk Dr. Martin Pekár történész monográfiát készít.

Szép feleségem volt, Horowitz lány Selmechányáról, aki átélte a koncentrá-

ciós tábor, sajnos 67 éves korában meghalt. A családját kiirtották Terezinben.

A lányom nemrég beszélgetett Kassán Haás Róbert, a Szlovák Televízió főszerkesztőjének édesanyjával, az Önök munkatársával, azóta kapom a Hitközségi Híradót. A lap színvonala eléri a Prágában megjelenő Ros Chodesét. Ezzel az összehasonlítással szeretném értékelni munkájukat. Úgy érzem, mintha közösségük tagja lennék, minden információt megosztanak velem.

Végezetül a 20. évforduló alkalmából sok sikert és erőt kívánok további munkájukhoz. ■

Dp.t. Szántó Juraj, építész

(Szántó Juraj levelének kivonata)

Új hitközség a tágabb régióban

ADunamenti Zsidó Kulturális Egyesület elnökétől, Hidas Endrétől kaptuk a hírt, hogy megalakult az érdi zsidó hitközség, mely Buda Környéki Zsidó Hitközség néven szervezi közösségbe a régióban lakó hittestvéreinket. A kehilának ezúton kívánunk tartalmas közösségi életet, s

hogy a kezdeti lelkesedést hosszú, aktív évek kövessék! Híreiket örömmel közöljük újságunk hasábjain. ■

a Komáromi Zsidó Hitközség vezetése és a Hitközségi Híradó szerkesztői

EGY ÉV IZRAELBEN

Dr. Paszternák András útinaplója

53. fejezet Chanukai aranydurbincs

(2011. december 17.)

Ülök a kertben Ornánál és Yossinál Ashkelonban, hét ágra süt a nap, hűvös szél lengeti a banánfa leveleit. Körülöttem mindenfelé virágok: kékek, lilák, sárgák, fehérek. Az asztalon a reggel szüretelt citromok és marakuják hevernek, finom illatukkal mediterrán hangulatot teremtve. Igazán ideális környezet a Posztdok Napló 100. bejegyzésének megírásához.

100 poszt, 100 gondolat, megannyi apró történet, élmény, emlék. Visszajelzések az Olvasóktól szóban, elektronikusan. Öröm, néha bánat. Vidámság, egy-kétszer szomorúság. Ünnepnapok és kék-fehéren szürkés hétköznapok. Utazások, nagy találkozások. Bevásárlás és gasztronómia. Mit is írhat az ember ezekben a „jubileumi” percekben? Legalább még 100 bejegyzést a hátralévő közel fél évben? No, majd meglátjuk.

Tegnap este ismét tanultam valamit. A hiányos biológiai ismeretem ezúttal az aranydurbincs (*Sparus aurata*) halfajtával gazdagodott. A fenséges vacsorán egy egész példány úszott a tányéromba. Aranydurbincs (en: Gilt head bream, de: Goldbrasse), khmm sem a Béke Utcai Alapiskolában, sem a Selye János Gimnáziumban nem hallottam erről a tengeri halról.

Aranydurbincs – Ragadozó, hófehér húsú, ízletes hal. A mediterrán konyha

egy további kedvence. Szálka csak a gerincoszlopban és az uszonyok testi csatlakozásánál található.

Lehet ez a hal volt az én „kívánj egyet! – aranyhalam”? Megtörtént!

Visszatérve a jubileumra, idézzük fel egy percre, hogyan is indult a blog 2011. június 5-én:

„...hát elindultam a nagy útra hátrahagyva az MTA Kémiai Kutatóközpontot, Szarvast, a Menházat... első stáció: Liszt Ferihegy, útban Tel-Avivba.”

Ez a rövid mondat volt a start, s azóta jó néhány hasábot megtöltött már a mondanivalóm. Tegnap reggel, amikor kézhez kaptam a Hitközségi Híradó 187. számát, azon tűnődtem el, ha minden hónapban 2 bejegyzést közlünk nyomtatásban, s évente 10 számot adunk ki, akkor még legalább öt évre lesz szükség, hogy a 100. bejegyzés a nyomdába kerüljön.

Ha valami kikívánczik a posztdoktori buksiból, azt nem szabad erőszakal benntartani!

(2011. december 19.)

Ismét ünnep közeleg, holnap este beköszönt az 5772. zsinagógai eszterendő Chanukája. Az utcákon mindenfelé megjelentek a 8+1 ágú gyertyatartók, a pékségek, cukrászdák kirakatai roskadoznak a csábítóbbnál csábítóbb fánkoktól, az élelmiszerüzletekben trendelit idéző papírdobozokban vásárolhatunk édességsomagokat. Nyolc nap áll előttünk, telis-tele csodákkal.

„Chanuká ünnepé kiszlév hó 25-én

kezdődik (idén 2011. december 20-án este), és nyolc napig tart. Annak a győzelemnek állít emléket, amelyet a Makkabeusok három évig tartó szabadságharc után arattak az Izraelt elfoglaló szíriai görögök fölött, és legyőzték a görögök hellenista zsidó támogatóit is, akik változtatásokat akartak bevezetni a zsidó vallásgyakorlatban. A harc polgári i. e. 165-ben a Jeruzsálemi Templom visszafoglalásával ért véget. A győzelemmel helyreállt Izrael szuverenitása is. A „chánuká” azt jelenti: „felavtás”, s arra utal, hogy újra Isten oltalmába ajánlották a Templomot, amelyet a pogány bálványok és praktikák beszennyeztek.

A hétágú gyertyatartó gyertyáinak meggyújtása fontos szerepet játszott a mindennapi Istentisztelet során a Szentélyben. Amikor a Makkabeusok felszabadították a Szentélyt és kiűzték az összes görög betolakodót, akkor csak egy nagyon kis mennyiségű szent olajat találtak a menóra meggyújtásához. A probléma az volt, hogy az olaj egy napra volt csak elegendő, viszont az előírásoknak megfelelő szent olaj előállításához 8 napot igényelt. S a csoda az volt, hogy ez az olaj egy napra elegendő olaj 8 napig égett.

Hanuka olyan csodának állít emléket, ami olajjal történt. Ez megmagyarázza, miért is eszünk olajos ételeket miközben erre a csodára emlékezünk. Van, aki olajban sült krumplis palacsintát (latkes) eszik, van, aki fánkot (sufganiyot), van, aki mindkettőt.” ■

Folytatjuk

Feuerstein Azriel:

KELJFELJANCSI

15. fejezet 8. rész

Könyvekkel sírtam. Kényszerítettem magam, hogy lenyeljek egy pár darabot, de nem voltam rá képes. Végül is Tibi ideadta nekem az üres levest, én leittam az enyémmnek a levét és odaadtam neki a céklát. Közben a többi csontváz is észrevette az ételkiosztást, ámokfutásban szaladtak és elkergették a szakácsokat, felfordították a kondérokot, a földről nyalták a levest. Gyalázat! Az éhség szégyene. Egy fél óra után már bűnbánatom volt, átkoztam magamat, hogy nem voltam képes arra, hogy a céklát megegyem. A mai napig sem vagyok rá képes.

A barakk kiürítését délután is folytattuk. Tibi és én azokra specializálódtunk, akik meghaltak útközben, vagy azokra a testrészekre, amelyek útközben lekapcsolódtak, ne részletezzük, tettük ezt azért, mert ez közelebb volt a gödörhöz, így legalább nem kellett bemenni a barakkba, ami egyre undorítóbb lett, minél jobban közeledtünk a hullahalmok aljához. Ezt a munkát másnap is folytattuk, ebédidőig be is fejeztük. Mondtam Tibinek, hogy akármi is lesz a levesben, ha kell, akár erőszakkal is tölje a számba, de nem volt ilyen probléma, mert az ígéretek dacára, semmiféle enivalót sem kaptunk. Másnap se.

A harmadnap, és innen a napok nagyon el vannak mosódva, alvással, hirtelen felriadásokkal a gyakori szükségletek elvégzésére, az e h s e g e l, a tehetetlen gyengeséggel van tele. Gondoltam-e a halálra? Nem, valami oknál fogva, nem. Csak arra emlékszem, hogy a kápó, aki vitt minket, a barakkot kiüríteni, jött és mesélte, hogy látott egy pár S.S. legényt civil ruhában ellógni. A kápó elég jól nézett ki, látszott rajta, hogy evett valamit reggel, és most hirtelen fontos neki, hogy ápolja a kapcsolatokat. Semmi kétség, valami változás volt a levegőben. A kérdés csak az volt, mi érkezik majd meg előbb, a változás, vagy a halál angyala. A halál angyalát mondtam? Tulajdonképpen semmi égi küldött nem érkezhettek Bergen-Belsenbe, csak valami ördög a pokolból, aki a halál angyala helyettesének lett kinevezve és szégyenkezve takarta el az arcát, hogy a németek mennyivel jobban látják el szégyenteljes feladatát. Másnap, úgy mesélték, fehér zászló lengett a kapu őrtornyán. Miután egy pár merész ledöntötte a drótkerítést én is átmentem a foglyok élelmiszerraktárához. A legenda szerint az elsők még találtak ott néhány kenyeret, de látni senki sem látta. Viszont, mit találtam? Céklát. Ha nem találtam volna onnan nem messze egy marharépát is, biztos, hogy felakasztottam volna magam, de így, a marharépát helyben megettem, a céklát a nadrágomba dugtam és elvittem Tibinek. Bementünk a barakkba, mert a gyomrunkba volt valami, elaludtunk másnap reggelig.

Napfényes tavasi napra ébredtünk. Kimentem, kerestem egy többé-kevésbé tiszta helyet és kihívtam Tibit is. A legnagyobb réműletemre nem mutatott semmi kedvet arra, hogy megmozduljon, a szeméből reménytelen megadás tükröződött. Végül is, valahogy kivonszoltam. Feküdtünk a napon, tíz óra felé nagy zajra ébredtünk. Egy angol tank döntötte le a főkaput. Bejött a lágerbe és egymás után ledöntötte a többi

kaput is. Valaki hangszórón jelentette: „Őfelsége, Anglia királyának a hadserege vagyunk és azért jöttünk, hogy felszabadítsunk benneteket. Szabadok vagytok!” és ezt többször elismételte angolul, németül, jiddisül, magyarul, oroszul és románul, a kiejtéséről látszott, hogy a szöveg le van neki írva. „Szabadok vagytok, szabadok vagytok!” Óvatosan közeledtem a tankhoz és megkérdeztem angolul a tisztet: „Milyen nap van ma?”. Rámnézett, mint aki nem hisz a szemének, irgalommal vegyes meghökkenéssel és akaratlan undorral válaszolta: „Ma 1945. április tizenötödike van.” Két nappal a tizenhetedik születésnapom előtt.

16. fejezet 1. rész

A tank megfordult és a felszabadítottak örömrivalgásával kísérve, elhagyta a tábor- Leírtam ezt a mondatot és megtorpanтам. Örömrivalgás?! Öröm? Előbb meg kellesz tanulnunk, hogy ezt miként csinálják. Rivalgás? Inkább félhalott csontvázak nyöszörgése. Már az emlékezet sem tudja mióta, vártuk, kívántuk a felszabadulást és imádkoztunk érte a nap minden órájában és az óra minden percében. Mit fogunk most várni, miért fogunk most imádkozni? Valami szürke ernyedtség és céltalanság, nyomott hangulat volt a levegőben. A felszabadulás utáni két hónapban, több mint húszezer férfi és nő halt meg Bergen-Belsenben. Azt mondják, hogy ez a zsíros étel miatt volt, amely túl nehéz volt az összezugorodott és elszáradt csontvázak gyomrai számára, amelyek elfelejtették, hogy mi az étel. És ez is igaz. Mint ahogy igaz az is, hogy a tífusz és a kolera és az ördög tudja még milyen betegségek, még szedték az áldozataikat. Azt is mondják, hogy a hirtelen felállított katonakórházak nem tudták, hogy kell a szisztematikus éheztetés és kínzás áldozatait ápolni. Mindez igaz. De véleményem szerint nem kevésbé igaz, hogy az annyira várt felszabadulás után az emberek tudat alatt homályosan úgy érezték, hogy nincs többé mire várni. Ez az érzés nagyon sok ember számára igaznak is bizonyult.

Az angolok konyhákat állítottak fel, de Tibi nem volt képes elmenni az ételért, Vittem az ő csajkáját is. Az étel egy zsíros húskonzervből készült leves volt, krumpli és egy harmad kenyér. Nem tudtam vinni a levest is és a többit is kettőnk számára, annyira erősnek nem éreztem magamat, hogy még egyszer visszajöjjek, úgy hogy a levest ott hagytam, ami nagy szerencse volt, szerencse és nem ész. A zsíros leves megújította a hasmenést, és sokak halálát okozta. Mi megettük a krumplit és a kenyeret, ezek elcsitították egy kicsit a bennünk tomboló éhséget. Sok idő fog még eltelni addig, amíg képesek leszünk a jóllakottságot érezni.

Az évés utáni pihenő után, egy kis erőt éreztem a lábamban. Elhatároztam, hogy ellátogatok a közeli női lágerbe, bár ne tettem volna. Tulajdonképpen a helyzet ott sem volt más, vagy rosszabb, mint nálunk. Ott is meztelen csontvázak feküdtek kint, egymás hegyén-hátán, itt is az a tűrhetetlen bűz a barakkokban, azzal a különbséggel, hogy a női barakkban emeletes priccsek voltak. Ott is sokan voltak, akik már nem voltak képesek felkelni a szükségleteik elvégzésére, és nem kevés halott és haldokló volt közöttük. ■

Folytatjuk

Löwinger Mancsi szakácskönyvéből

Modern Hamupipőke

Mindenki tudja saját magáról vagy ismerőstől, hogy van egy vagy két étel, amelyek olyan mélyen bevéődött az ember tudatába és emlékezetébe, hogy képesek vagyunk képletesen szólva a világ másik végére utazni érte. Főleg akkor vágyunk rá, amikor különböző okok miatt nehéz megvalósítani az akaratot.

Nem beszélünk olyan ételekről, amelyeket valóban nehéz találni a mindennapi életben. Évekkel ezelőtt ettem egy San Francisco-i étteremben egy csodás kukoricalevest. Kértem a receptet, mondva, hogy én messze lakom, házi használatra kérem, nem ártok vele az ottani sikernek, de nem kaptam meg a receptet. Nem vágyok a leves után, de lehet, hogy ha még egyszer odajutok, megkeresem azt az éttermet.

De ismeretlen okok miatt időnként megmagyarázhatatlan sóvárgás fog el a mákos ételek után, főleg mákostészta és mákos bejgli után vágyódom. A megoldás könnyű. Mivel az itthoniak nem szeretnek semmilyen mákos ételt, meghívom azokat az ismerősöket, akik megosztják velem ezt a finomságot. Egyik legkedveltebb ebéd a krumplileves mákostésztaival, ünnepekkor mákos bejgli vagy más sütemény például nyáron a meggyes-mákos rétes.

Pár hete elutaztunk rövid nyaralásra Pöstyénybe ahol külföldi rokonunkkal és az ő barátaival találkoztunk. Pont akkor volt a születésnapom, a rokonom elmesélte, hogy én mennyire szeretem a mákos ételeket, a barátok elhatározták, hogy a kedvenc étellemmel ünnepelek meg a születésnapot. Egyik estére rendeltek egy mákos tortát eperkrémmel, a következő nap elmentünk egy közeli étterembe, ahol a berendezés és a hangulat visszavitték minket régi időkbe, mikor még nem volt szokás kalóriát számolni és még senki se tudta, hogy mi fán terem a koleszterin. Ott ettem egy feledhetetlen mákos-krumplis tésztát, amely olyan könnyű volt mind egy felhő vagy egy madártoll.

Miután hazajöttünk, barátaink telefonáltak, hogy szeretnének találkozni velünk, mert ők is készülnek Pöstyénybe és örülnének pár tanácsnak. Meghívtam őket vacsorára, első gondolatom az volt, hogy elkészítem az ottani

krumplis tésztát mákkal, de rögtön lemondtam róla, mivel még nem próbáltam ki. A régi szakácskönyvből elővettem a mákos töltelék receptet, amelyet palacsintához használok. A palacsinták felét mákos, és a többi túrós töltelékkel tálaltam.

Palacsinta recept – 10 palacsinta

1 pohár liszt, 2 egész tojás, 1 1/2 pohár tej, 2 evőkanál olaj, kis só.

A hozzávalókat kézi robotgéppel összekeverjük, ha nagyon híg, lehet egy kis lisztet hozzáadni.

Máktöltelék: 15 dkg darált mák, 1/2 pohár cukor, 1 kávéskanál vanília esszencia, 1/2 pohár forró tej, 1/2 citrom reszelt héja. Összekeverjük a mákot, cukrot, vaníliát és a citromot. A forró tejéből a felét a mákra öntjük, ha a massa túl sűrű, akkor a többi is addig, míg kenhető masszánk lesz. Mikor kihűl hozzáadunk mazsolát vagy meggyet és megkenjük a palacsintákat.

Túrótöltelék: 20 dkg sovány tehéntúró, 4 evőkanál porcukor, 1/2 citrom reszelt héja, kis vanília esszencia vagy vaníliás cukor, 2 evőkanál mazsola. Összekeverjük, ha száraz, lehet hozzáadni kis tejfölt vagy joghurtot. ■

Dr. Orna Mondschein

Zsidó Kultúra Európai Napja

(Folytatás az 1. oldalról)

15:45 – Klein Judit és barátai koncertje

A műsorban a legszebb és legnépszerűbb jiddis és klezmer dallamok hangzanak el, egy kis szóbeli utazásra invitálva a közönséget. Az koncerten fellépnek: Klein Judit - ének, Agnec Katalin - harmonika, Dávid József - klarinét, Rózsa István - tuba.

Kísérőprogramok:

Mily szépek a te sátraid ...

Vándorkiállítás a zsidó imáról, értékekről, hagyományról, jelenről és jövőről – a Magyar Zsidó Múzeum és Levéltár (www.milev.hu) utazó lakókocsi kiállítása szeptember 4-én 13:00-17:00-ig a Menház előtt tekinthető meg. A belépés ingyenes. A kocsiban az intézmény szakemberei mutatják be a kiállítást.

Gyermekprogram

13:30-15:00-ig várjuk a gyermekeket a Menházba kézműves foglalkozásra, ahol a zsidó ünnepek világával ismerkedhetnek meg.

A programot támogatják:

Nemzeti Kulturális Alap, Komárom városa, Bethlen Alap, Nyitra Megye Önkormányzata, Szlovák Köztársaság Külügyminisztériuma, Szlovák Köztársaság Kormányhivatala, JHF, Szlovákiai Zsidó Hitközségek Központi Szövetsége, EZRA Alapítvány. ■

Gyökereiket keresők a Menházban

Az elmúlt hetekben számos, gyökereiket kereső hittestvérünk kereste fel a komáromi hitközséget Izraelből. Mindannyian a helyi és környékbeli őseik után kutattak. A második, harmad és negyedik generáció tagjai a Holokauszt előtti családjaik hétköznapijairól szerettek volna legalább apró mozaikdarabokat fellelni. Pasternák Antal, a KZsH elnöke és felesége, Zsuzsanna fogadta a vendégeket, akik megtekintették a Schnitzer Ármin Mikromúzeumot, zsinagógánkat és a temetőt is. A látogatások megszervezésében Paszternák András működött közre. ■

Oneskorená spomienka – Pamätná tabuľa venovaná pamiatke dr. Móra Lipschera

Židovská náboženská obec v Komárne touto cestou každého srdečne pozýva na slávnostné odhalenie pamätnej tabule lekára a niekdajšieho riaditeľa komárňanskej nemocnice Móra Lipschera.

Významný chirurg svojej doby Mór Lipscher sa narodil v Čadci, po štúdiu medicíny a niekoľkoročnej práci v Budapešti sa začiatkom 20. storočia zamestnal v Komárne, kde sa za krátko stal riaditeľom nemocnice. Váženého lekára na dôchodku deportovali z Komárna v roku 1944 pre jeho židovský pôvod. Stal sa obeťou holokaustu.

Termín:

Nedeľa, 4. septembra 2016, 11:00

Miesto konania:

Budova chirurgického oddelenia komárňanskej nemocnice, Mederčská ulica

Slávnostný príhovor prednesú:

Univ. prof. MUDr. Pavel Traubner,

lekár, čestný predseda Ústredného zväzu židovských náboženských obcí v Slovenskej republike, bývalý dekan Lekárskej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave

Dr. habil. Andor Grósz, lekár, brigádny generál, člen predsedníctva Zväzu maďarských náboženských obcí, predseda Židovskej náboženskej obce v Kecskeméte, predseda kuratória Verejnej nadácie dokumentačného centra a pamätnej zbierky holokaustu.

Každého srdečne očakávame! ■

Európsky deň židovskej kultúry

(Pokračovanie zo strany č. 1.)

15:00 – Mesiac Elul – prednáška piešťanskeho rabína Zeva Stiefela o mesiaci príprav

15:30 – Odovzdanie cien Kehila a Kehila Chaver v synagóge

15:45 – Koncert Judit Kleinovej a jej priateľov

Na koncerte odznejú najkrajšie a najznámejšie jidiš a klezmer melódie, ktoré poslucháčov pozývajú na malý pomyselný výlet. V rámci koncertu vystúpia: Judit Klein - spev, Katalin Agnecz - harmonika, József Dávid - klarinet, István Rózsa - tuba.

Spríevodné programy:

Aké krásne sú tvoje stany...

Putovná výstava o židovských modlitbách, hodnotách, tradíci-

ach, o súčasnosti a budúcnosti – putovná výstava Maďarského židovského múzea a archívu (www.milev.hu) zriadená v maringotke bude sprístupnená dňa 4. septembra od 13. do 17. hodiny pred budovou Útulku. Vstup voľný. V maringotke sprevádzajú výstavou odborníci zriadovacej inštitúcie.

Detské programy

Deti očakávame v budove Útulku od 13:30 do 15:00 hodiny, kde máme pre ne pripravené remeselnícke činnosti a môžu sa zoznámiť so svetom židovských sviatkov.

Podujatie podporujú: Národný kultúrny fond (NKA), mesto Komárno, Fond Gábora Bethlena, Nitriansky samosprávny kraj, Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky, Úrad vlády Slovenskej republiky, JHF, Ústredný zväz židovských náboženských obcí v Slovenskej republike, Nadácia EZRA. ■

Slávnostný prejav

(Pokračovanie zo strany č. 3.)

Osudy dvoch ľudí: Évy Abramovics a Móra Lipschera – jedna prežila, druhý sa stal obeťou -, ktorých mená poznáme a o ktorých môžeme Komárňanom aspoň porozprávať.

Mnohí ani deportovaní neboli; postrieľali ich do Dunaja tu, v Komárne. Sú takí, ktorých mená poznáme, ale mnohí z nich zostali bezmenní, ich príbeh odplával dolu riekou na večné veky. Za 72 rokov sa ani na jednom brehu rieky nenašiel nikto, kto by im postavil pamätník. Vedenie mesta i vodohospodársky podnik prijalo našu iniciatívu pozitívne, pomník obetiam holokaustu môže byť postavený na severnom brehu Dunaja. Verím, že aj vďaka nemu sa pozrieme skutočnosti priamo do tváre.

Pred dvadsiatimi rokmi sme pri príležitosti Dňa martýrov rozdávali prvé číslo nášho Spravodajcu. Onedlho uzrie

svetlo sveta jeho 240. číslo. Počas uplynulých 20 rokov nám toho veľa porozprávali tí, ktorí prežili, i potomkovia. Najdôležitejšie však je, že sa v Komárne niečo pohlo. Noviny, klub, programy, sviatočné modlitby, koncerty, výlety. Dnes je to všetko dané, treba len prísť a zúčastniť sa. Tešiť sa spolu s nami počas našich sviatkov, užívať si hodnoty židovskej kultúry. Srdečne každého pozývame.

Oslávencovi pri príležitosti narodenín želáme Bis 120! 120 rokov – veríme, že aj náš Spravodajca sa dožije tohto veku. Útulok, symbolická židovská budova mesta, sa v októbri dožíva 120 rokov.

Dovtedy bude dokončená rekonštrukcia jej prázdnych priestorov, dokazujúc skutočnosť, že úmysel tých, ktorí hrôzy holokaustu naplánovali a ktorí im pri jeho uskutočňovaní pomáhali, sa nezdaril. Konáme v tomto duchu každým dňom a veríme, že túto našu činnosť podporujete aj vy. ■

Myšlienky redaktora

(Pokračovanie zo strany č. 1.)

Nedočkáme sa ho vo dverách Útulku, známe tváre ho už zdravie v nebeskom klube.

Budeš nám chýbať, Balázs, spomienka na Teba bude

večne živá, nikdy nezabudneme na Tvoje nadšenie a žiarivý úsmev! Toto číslo venujeme tvojej pamiatke! S hlbokým zármutkom v mene redaktorov Spravodajcu i členov Židovskej náboženskej obce v Komárne. ■

András Paszternák, PhD.

Slávnostný prejav Ing. Antona Pasternáka, predsedu ŽNO Komárno, na spomienkovej slávnosti na židovskom cintoríne v Komárne 5. 6. 2016.

„Túto vlasť som teda stratil“- píše vo svojom diele *Deväť kufrov Béla Zsolt, ktorý sa narodil v Komárome a v spomínanej knihe spracúva tému holokaustu.*

Pred 72 rokmi, v lete roku 1944, prišli o svoju vlasť i o milované mesto tisícky ľudí, ktorých deportovali z Komárna. Dnes sa schádzame po sedemdesiaty prvýkrát, aby sme na nich spomínali.

Smútočná modlitba znie za príslušníkov židovskej náboženskej obce v Komárne. Za tých, po ktorých nezostala na oboch brehoch Dunaja takmer ani zmienka. Hlavným motívom tohoročného pietneho aktu je osud jednotlivcov, osud každého jedného z nich. Práve o tom hovorí báseň Erzsébet Váradi Beck Jenőné:

„Vrátila som sa domov v jeden z horúcich júlových dní.
Nikto ma nečakal! Len dvor sťa cintorín, buriny plný.
Dom ležal ticho a chladne ako veľká truhla,
a ja som tam stála úplne cudzia. A pocítila som, že všetko
šťastie žitia ľudského za mnou sa zatvorilo, a už ma nečaká
nikde, nikto.

Odišli všetci, môjmu srdcu milí, ako keď víchor odveje!
Zostala po nich len spomienka bolestná, niet už útechy
ani nádeje.

Drahý ich popol priviň k sebe, oh, matka zem, a láskaj
ho jemne.

Keď vietor nad Dachauom a Osvienčimom veje, nech
spieva o bolesti večnej.”

Chýbajú nám prarodičia, sestry a bratia, ktorých sme nikdy nevideli a chýbajú nám aj ich nenarodené deti. A obeť holokaustu dodnes chýbajú z obchodného a kultúrneho života nášho mesta.

Mnohokrát, na mnohých miestach, sme už počuli: dost bolo spomienok, všetko sme si už povedali. Nie je to tak, dodnes sa vynárajú nové informácie a poznatky, avšak očitých svedkov je čoraz menej.

Dnes spomíname aj na pani Évu Abramovics Deutsch Lajosné, jednu z posledných deportovaných z Komárna, ktorú sme osobne poznali a ktorá vyrástla v neďalekej obci Csém. Pred niekoľkými rokmi sme sa s ňou stretli na Dni martýrov. Zomrela 89-ročná pred niekoľkými týždňami v Budapešti. Napriek svojmu vysokému veku sa takmer každý piatok večer zúčastnila bohoslužieb v synagóge na ulici Frankel Leó. Málokto pozná jej príbeh. O svojom detstve, o pobyte v gete, o deportácii, o smrti svojej 80-ročnej babky a 13-ročnej mladšej sestry v Osvienčime, o strate otca a o tom, ako so svojou matkou prežila holokaust, porozprávala pred dvoma rokmi riaditeľke Múzea Györgya Klapku v Komárome, Emese Számadó. Hovorila aj o tom, ako sa spolu s mamkou vrátili do Csému, kde v ich dome žili už iní, a aj o tom, že svoju kariéru štátneho úradníka dotiahla až na vedúcu sekcie na ministerstve, resp. že založila Maďarský reklamný zväz.

Dnes, už, žiaľ nie je medzi nami. Nech je požehnaná jej pamiatka. Verím, že aj jej životný príbeh spoznajú žiaci

miestnych škôl, prečítajú si jej spomienky, pozrú si jej fotografie – pretože len takýto prístup nám pomôže v tom, aby vyrastajúca generácia vedela, čo sa tu pred sedemdesiatimi rokmi udialo, čomu sa prizeralo miestne obyvateľstvo, čo urobili so svojimi blíznymi a ich majetkom.

Denník Új Szó nedávno zverejnil zvláštny článok s názvom „Aj pedagóg môže byť extrémistom“. Píše sa v ňom o pedagógoch z Komárna a okolia, ktorí otvorene vyznávajú extrémistické názory, z času na čas popierajú holokaust a sú nesmierne protiizraelsky naladení. Je zarážajúce, že sa to deje dnes a bez akýchkoľvek následkov.

Nechýbajú však, našťastie, ani pozitívne príklady. Vypočujte si báseň pedagogičky Márie Barteczkej:

„Hľadám niečo v ničote, hľadám svetlo v tme,
v myšlienke zmysel, v činoch cieľ.

Perlivé steny prázdnych sál
zmáčajú z minulosti tvár.

Dlhý zoznam nemých priezvisk ukrýva len spomienky.

Ľudské tiene zmučených duší za ostnatým drôtom popravení... Milióny dôstojnosti zbavených duší, jalové nádeje bez budúcnosti. Žaloba a strach vo mne zápasí, v hrudi bolestný strach tlačí. Mozgom ruch plynových komôr prebleskne, telo unikať aj zmeravenými nohami chce. Sme nasledujúca generácia a stojíme zahanbení, veď bratov, priateľov sme zbavení. Boli to ľudia: muži, ženy a deti. Skloňme teraz hlavy ich pamäti!“

Niektoré veci sa už menia, ale ešte stále je čo robiť. Pred pätnástimi rokmi sme vo filme Petra Scheinera hovorili o tom, že miestne médiá v tom čase nepovažovali za dôležité zverejniť oznam spomienkovej slávnosti. Našťastie, dnes je to už inak: na webovej stránke mesta, v tlači vydávanej mestom i v iných miestnych médiách sa pozvánka spomienkového dňa objavila.

Do našej študijnej súťaže, ktorú sme vyhlásili už po tretíkrát, sa zapojili žiaci viacerých škôl, ich práce budeme hodnotiť po spomienkovom akte v synagóge. Vďaka patrí aj im, ako aj ich pedagógom.

Čo neurobia iní, musíme vykonať my sami. Našťastie, súčasný život židovskej komunity v Komárne sa už neodvíja od holokaustu. Máme však niekoľko podlžností, ktoré musíme namiesto iných vyriešiť my sami.

Zakrátko plánujeme umiestniť v komárňanskej nemocnici pamätnú tabuľu Móra Lipschera, niekdajšieho riaditeľa inštitúcie. Lekárovi, ktorý vykonal prvú operáciu mozgu v Budapešti, a ktorý bol napriek všetkému vo vysokom veku a ťažko chorý, deportovaný z Komárna. Chceli by sme, aby aj súčasní pacienti nemocnice vedeli, kto tu liečil pred 100 rokmi. Lekár, ktorý nezabúdal na svoj židovský pôvod, ktorý toho veľa urobil pre mesto a ešte počas života mu postavili sochu v areáli nemocnice. V lete roku 1944 sa však nenašiel nikto, kto by mu zachránil život.

(Pokračovanie na strane č. 4.)

120 rokov Útulku – výzva

Dňa 11. októbra tohto roku oslavuje svoje 120. narodeniny budova Útulku v Komárne. Pri príležitosti tohto významného jubilea plánujeme inštalovať výstavu a vydať publikáciu. V tejto súvislosti čakáme vaše archívne fotografie, príbehy a dobové ilustrácie. Prihlásiť sa môžete do 30. septembra 2016 na adrese kile@menhaz.sk. Na tých, ktorí nám materiály poskytnú, čaká knižná odmena. Narodeninová oslava komunitného centra sa bude konať v nedeľu 23. októbra. ■

Návštevníci v Útulku

Počas uplynulých týždňov navštívilo Židovskú náboženskú obec množstvo našich súvercov z Izraela, ktorí hľadali svoje korene. Každý z nich sa zaujímal o svojich predkov z mesta a okolia. Príslušníci druhej, tretej a štvrtej generácie sa chceli dozvedieť akékoľvek podrobnosti o každodennom živote svojich rodín z obdobia pred holokaustom. Hostí, ktorí navštívili Mikromúzeum Ármina Schnitzera, synagógu a niektorí aj cintorín, privítal predseda ŽNO v Komárne Anton Pasternák s manželkou Zuzanou. Organizovanie týchto návštev sprostredkoval András Paszternák. ■

Žiadame Vašu podporu

Vážení čitatelia!

Prosíme Vás, aby ste podľa Vašich možností podporovali programy ŽNO v Komárne, ako aj vydávanie Spravodaja, údržbu budov a obnovu cintorína.

Od 1. januára 2008 môžete zasielať peniaze na nasledujúce účty (je možnosť platiť osobne na sekretariáte, ako aj poukázanie peňazí šekom):

Poukázanie peňazí z územia SR:

26384962/0900- Slovenská sporiteľňa alebo
10103804/5200- OTP Slovakia

Poukázanie peňazí zo zahraničia:

Adresa: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovenská republika

IBAN: SK0609000000000026384962 SWIFT: GIBASKBX
Adresa banky: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno

alebo

IBAN: SK5252000000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX
Adresa banky: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Ďakujeme!

Krátke správy

☆ Vydávanie Spravodajcu, ŽNO v Komárne a Klub Shalom podporili: F.P. s rodinou a anonymní darcovia. Ďakujeme!

☆ Po takmer ročnom vybavovaní schválil Nitriansky samosprávny kraj umiestnenie pamätnej tabule v areáli komárňanskej nemocnice na pamiatku Móra Lipschera, niekdajšieho riaditeľa tejto ustanovizne.

☆ Aj počas letných mesiacov sme pokračovali v realizácii našich projektov, resp. vyúčtovaní ukončených akcií.

☆ V júli pokračovala aj rekonštrukcia budovy Útulku, postupne realizujeme stavebno-priemyselné práce. Stavebné práce plánujeme dokončiť koncom augusta. Po zariadení jednotlivých miestností a presťahovaní odovzdáme priestory slávnostne do užívania pri príležitosti sviatku Sukot. Zároveň oslávim aj 120. narodeniny budovy Útulku. Ďakujeme všetkým, ktorí prispeli svojou prácou!

Kóšer pekárenské výrobky

Kóšer pekárenské výrobky z po-knuky budapeštianskej kóšer pekárne (www.koserpekseg.hu) si možno najbližšie objednať na piatok 2. septembra 2016. Vaše objednávky očakávame do 31. augusta (streda) na e-mailovej adrese kile@menhaz.sk, alebo na telefónnom čísle 7731-224. Pekárenské výrobky si môžete prevziať v piatok popoludní v budove Útulku. ■

Rekonštrukcia budovy Útulku

Zrekonštruované priestory našej komunity plánujeme odovzdať do užívania v októbri.

Európsky deň židovskej kultúry

Pri príležitosti Európskeho dňa židovskej kultúry v nedeľu 4. septembra 2016 pripravila Židovská náboženská obec v Komárne pre vás celodenný program, na ktorý srdečne očakávame každého záujemcu.

Tohtoročnou ústrednou témou sú židovské jazyky. Vstup je voľný a program je otvorený pre každého. Tlmočenie do slovenského a maďarského jazyka bude zabezpečené.

11:00 – Odhalenie pamätnej tabule lekára a niekdajšieho riaditeľa komárňanskej nemocnice Móra Lipschera. Miesto konania: budova chirurgického oddelenia komárňanskej nemocnice, Mederčská ulica.

Program pokračuje od 12:30 hodiny v budove Útulku (Eötvösova ul. 15).

12:30 – Kóšer obed – kulinárske špeciality piešťanskej rebecen Biny Stiefel
Obed je zdarma, treba sa však vopred zaregistrovať do 28. augusta na adrese kile@menhaz.sk.

13:30 – Alebo nie – promócia novej knihy Györgya Ságiho

György Sági sa narodil v Budapešti v roku 1957. V duchu rodinných tradícií sa vyučil za krajčír, neskôr získal právnické vzdelanie. Svoje odborné znalosti zúročil ako právny poradca najväčších maďarských odevných závodov. Pred niekoľkými rokmi sa začal venovať žurnalistike (zábavné periodikum Ludas Matyi), potom si otvoril advokátsku kanceláriu. Písanie ho však nepustilo, ba čo viac!

14:00 – Synagógy na Slovensku včera a dnes – prednáška Jozefa Dukesa

Jozef Dukes je poľnohospodárskym inžinierom na dôchodku. Vo svojej prednáške prezentuje výsledky svojich výskumov.

14:30 – Jidiš v Strednej Európe

Szonja Ráhel Komoróczy, absolventka hebraistiky a judaistiky, vedecká pracovníčka Inštitútu pre výskum menšín Maďarskej akadémie vied. Prednáška prezentuje rozšírenie jazyka jidiš v strednej Európe, hovorí o tom, kedy a aké jidiš jazyky vznikli a čo sa s nimi stalo do začiatku 20. storočia.

(Pokračovanie na strane č. 4.)

Myšlienky redaktora

Vo štvrtok ráno ma prebudila myšlienka, že som zabudol napísať Myšlienky redaktora do augustového čísla. Slúbil som grafikovi, že tento materiál bude stáť rubrikou nášho periodika.

Život je krutý. Ešte som sa ani poriadne nezamyslel nad aktuálnou témou, keď zazvonil telefón. „Teraz som sa dozvedel, že Balázs Szverle ráno odpadol a už mu nebolo pomoci“ – povedal mi zlyhávajúcim hlasom môj starší brat. Jeho slová ma zarazili. To nemôže byť pravda! Ešte pred pár dňami som redigoval jeho článok o najnovších dobrodružstvách prežitých v Izraeli. S dojatím som čítal jeho riadky o zážitkoch, ktoré získal ako dobrovoľník v ereckej armáde, kde pôsobil už po tretíkrát. Jeho láska k Svätej zemi bola mimoriadna, tragická správa dodala jeho myšlienkam zvláštny podtón. Prosím, prečítajte si ich na piatej strane našich novín.

Len pred niekoľkými dňami sme obdržali návrh Maďarsko-izraelského družobného spolku Hanny Szenes, aby sme Balázsovi udelili cenu Kehila Chaver. Počas Európskeho dňa židovskej kultúry už bude v našej synagóge chýbať. Pokúšam sa spomenúť si, ako dlho som ho poznal, ale nedarí sa mi. Dlhé roky bol súčasťou – ako ťažko len píšem slovíčko „bol“ – našej komunity, vlakom z mesta Bicske vždy dorazil na stretnutia Klubu Shalom, zúčastňoval sa na našich sviatkoch i výletoch. Nikdy viac si nepodáme ruky, nespýta sa: „Čo nového v Budapešti?“

(Pokračovanie na strane č. 4.)